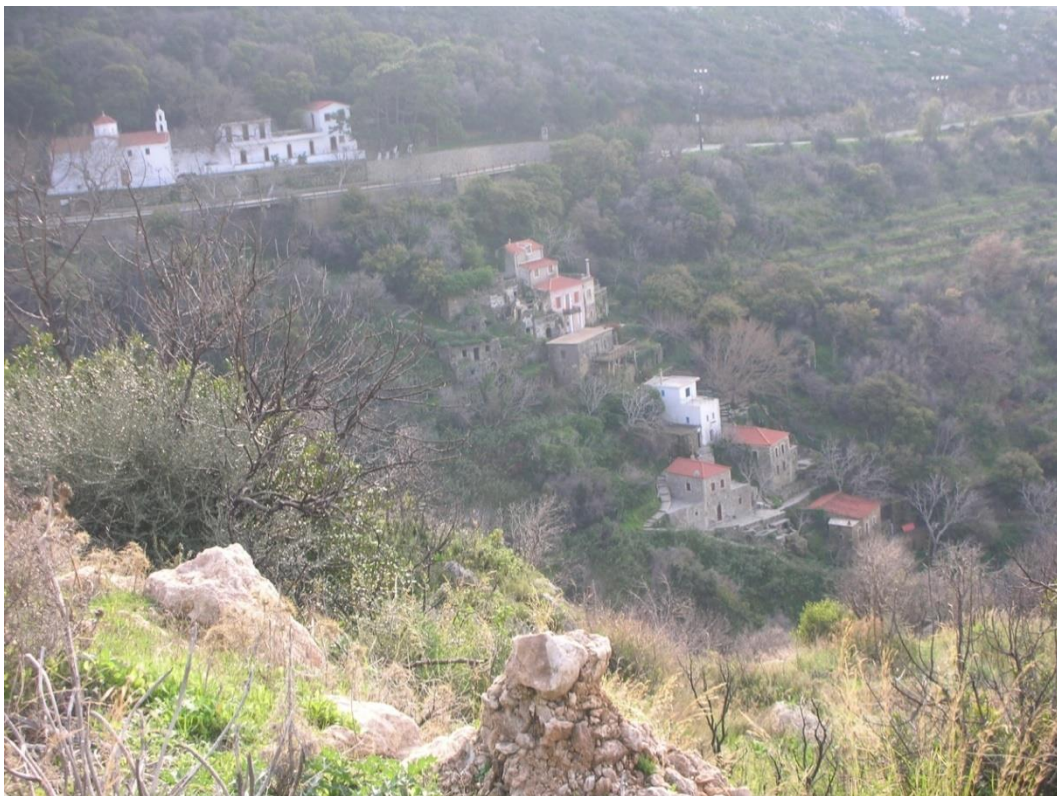

Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Πειραιά
Τεχνολογικού Τομέα

ΣΧΟΛΗ ΣΤΕΦ

ΤΜΗΜΑ Πολιτικών Μηχανικών Τ.Ε.

Τίτλος: Δομική και λειτουργική
αποκατάσταση παραδοσιακού κτιρίου στο
Παραδείσι Λακωνίας

Όνοματεπώνυμο: Χαραμής Χρήστος

Αριθμός μητρώου: 36628

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Μαλικούτη Στ.

Περιεχόμενα

	Σελ.
Περιεχόμενα	1
Περίληψη	2
Κεφάλαιο 1. Εισαγωγή	3
Συνοπτικά στοιχεία	3
Ιστορία εξέλιξης και γενικά αρχιτεκτονικά στοιχεία οικισμού	3
Όροι και περιορισμοί δόμησης	7
Κεφάλαιο 2. Περιγραφή υπάρχουσας κατάστασης οικίας	9
2.1 Λειτουργική διάρθρωση	9
2.2 Κατασκευαστικά στοιχεία	13
2.3 Μορφή όψης	17
Κεφάλαιο 3. ΠΡΟΤΑΣΗ	20
3.1 Πρόταση επαναχρησιμοποίησης	20
3.2 Κατασκευαστικά στοιχεία	22
3.3 Μορφή Όψης	24
Συμπεράσματα	25
Πηγές	25

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Αντικείμενο της εργασίας είναι η πρόταση αποκατάστασης ενός εγκαταλελειμμένου πέτρινου κτίσματος κατοικίας, σε έναν παραδοσιακό οικισμό. Ο στόχος είναι να γίνει εφικτή ξανά η χρησιμοποίηση του κτιρίου από τους κληρονόμους του, ως εξοχικού πλέον, με τη δημιουργία εντός αυτού τεσσάρων διαμερισμάτων (ένα για κάθε κληρονόμο).

Η πρόταση που θα παρουσιάσω, προβλέπει την αποκατάσταση του κτιρίου, πληρώνοντας τις σύγχρονες απαιτήσεις της ζωής, διατηρώντας παράλληλα τα παραδοσιακά χαρακτηριστικά του.

Προσπαθώ συνεπώς να συνδυάσω το σύγχρονο με το παραδοσιακό, επομένως το «νέο» με το «παλιό».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Εισαγωγή

1.1 Συνοπτικά στοιχεία

Το Παραδείσι βρίσκεται στο νοτιότερο και ανατολικότερο άκρο του νομού Λακωνίας. Ο οικισμός από το 2011 και με την εφαρμογή του σχεδίου Καλλικράτης, ανήκει διοικητικά στο δήμο Μονεμβασίας, στη δημοτική ενότητα Βοιών.

Πρόκειται για οικισμό ορεινό, σε σχετικά χαμηλό υψόμετρο, χτισμένο κατά μήκος ροής ρέματος, με σκοπό τη λειτουργία νερόμυλων. Το κλίμα που επικρατεί στην περιοχή είναι ήπιο αλλά, με πολύ υγρασία.

1.2 Ιστορία εξέλιξης και γενικά αρχιτεκτονικά στοιχεία οικισμού

Το τοπωνύμιο Παραδείσι, εντοπίζεται πριν από την εποχή των Παλαιολόγων. Πήρε αυτό το όνομα, λόγω του πανέμορφου τοπίου της περιοχής (όπου χτίστηκε και ο οικισμός) με πυκνή βλάστηση και τρεχούμενο νερό.

Η κεντρική εκκλησία του χωριού (που αποτελεί και μονή) χτίστηκε στα τέλη του ΙΘ' αιώνα στη θέση παλαιότερης εκκλησίας. Σύμφωνα με προφορικό θρύλο στον περίβολο της μονής είναι θαμμένη η Ειρήνη Παλαιολόγου και τα δύο μικρά

παιδιά του αυτοκράτορα Εμμανουήλ Β΄ Παλαιολόγου. Άλλη εκκλησία είναι ο Άγιος Γεώργιος που είναι ναός κοιμητήριος. Τον έχτισε ο Γεώργιος Χαραμής, προπάππους του Ιωάννη Χαραμή (του ιδιοκτήτη της εν λόγω οικίας) γύρω στο 1821 .

Ο σημερινός οικισμός άρχισε να οικοδομείται στα μέσα του 10^{ου} αιώνα. Όλα τα κτίσματα ήταν χτισμένα κατηφορικά, το ένα κάτω απ' το άλλο, ώστε να εκμεταλλεύονται το νερό, καθώς τα περισσότερα διέθεταν νερόμυλους.

Φωτογραφία 1: Ο οικισμός (φωτ. Χαραμής Χρήστος)

Κύριος οικονομικός παράγοντας του Παραδεισίου, ήταν οι νερόμυλοι, τους οποίους λειτουργούσαν κυρίως οι γυναίκες. Εκεί πήγαιναν να αλέσουν σιτηρά από την ευρύτερη περιοχή των Βατίκων, πιθανώς και από άλλα μέρη της Λακωνίας και της Πελοποννήσου. Προφορική παράδοση θέλει ακόμα και τον

Θεόδωρο Κολοκοτρώνη, τον γέρο του Μωριά, να αλέθει τα σιτηρά του στους μύλους του Παραδεισίου για τις ανάγκες του στρατού του κατά την επανάσταση του '21.

Οι άντρες ήταν κυρίως χτίστες. Τα περισσότερα (παλαιά) κτίσματα των Βατίκων, τα έχουν χτίσει Παραδεισιώτες. Ήταν και πωροκόποι. Τα λατομεία πωρόλιθου στον γειτονικό οικισμό Βιγκλάφια, ανήκαν σε Παραδεισιώτες. Κόβανε τα «πωριά» και τα πουλούσαν, όχι μόνο στα Βάτικα αλλά και σε άλλες περιοχές (Κύθηρα, Ελαφόνησο, Μονεμβάσια κ.α.).

Είχαν ακόμα αγροτοκτηνοτροφικές ασχολίες. Καλλιεργούσαν κηπευτικά, (ήταν φημισμένα τα παραδεισιώτικα κρεμμύδια), παρήγαγαν γάλα και γαλακτοκομικά προϊόντα όπως τυρί, γιαούρτι, βούτυρο και σέρπη (παράγωγο του βουτύρου) και παρήγαγαν ζυμαρικά.

Τέλος, στο Παραδείσι ασχολούνταν με την μεταξουργεία. Εξέτρεφαν μεταξοσκώληκες, γι' αυτό στο Παραδείσι υπάρχουν μέχρι και τις μέρες μας πολλές μουριές, καθώς τα φύλλα της μουριάς αποτελούν τροφή για τους μεταξοσκώληκες.

Το Παραδείσι ερήμωσε τη δεκαετία του 1970. Το αλεύρι πλέον κυκλοφορούσε στην αγορά και το ψωμί παρασκευαζόταν στους φούρνους. Οι νερόμυλοι μοιραία, έπαψαν να είναι χρήσιμοι. Το κοινωνικοοικονομικό κέντρο της περιοχής, μεταφέρθηκε από το Παραδείσι και το Φαρακλό (γειτονικό χωριό, αλλοτινή πρωτεύουσα των Βατίκων) στη Νεάπολη. Παράλληλα το σκυρόδεμα και τα τούβλα αντικατέστησαν τον πωρόλιθο ως οικοδομικό υλικό και τα λατομεία των Βιγκλαφίων, μετατράπηκαν σε καλλιεργήσιμες εκτάσεις αντικαθιστώντας τις δύσβατες παραδεισιώτικες ορεινές

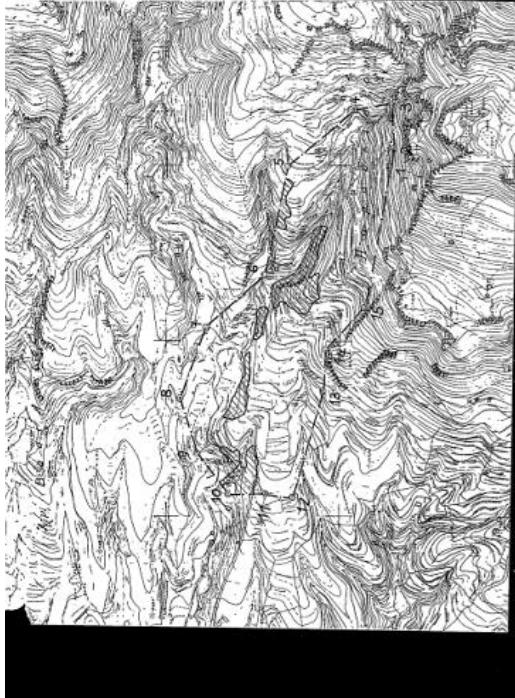
πλαγιές (και πεζούλες). Έτσι πλέον τίποτα δεν κρατούσε τους Παραδεισιώτες στον τόπο τους.

Στις μέρες μας στο Παραδείσι γίνεται δύο φορές το χρόνο πανηγύρι, από τοπικούς φορείς, δίνοντας ξανά ζωή στον οικισμό. Το ένα την Πρωτομαγιά και το άλλο στις 15 Αυγούστου όπου γιορτάζει η μονή (Παναγία η Παραδεισιώτισσα). Δεν υπάρχουν πλέον μόνιμοι κάτοικοι. Κάποια κτίσματα αναστηλώθηκαν είτε από τους κληρονόμους τους, είτε από αγοραστές και χρησιμοποιούνται ως εξοχικά. Η αναστήλωσή τους όμως δεν έγινε βάση κάποιων κανονισμών που θα σεβόταν την παραδοσιακή αρχιτεκτονική της περιοχής. Εμφανές σκυρόδεμα, τούβλα, πλακάκια και καλώδια, αλλοιώνουν το τοπίο, ενώ οι νερόμυλοι έχουν μετατραπεί σε δωμάτια. Ακόμα, το μεγαλύτερο μέρος του νερού, οδηγείται με αγωγούς στο δύκτιο ύδρευσης της Νεάπολης, αφήνοντας μόνο ένα μικρό μέρος να κυλήσει στον υδροφόρο ορίζοντα, ενώ χάνεται στην πορεία χωρίς να διέλθει από όλα τα σπίτια όπως παλιά.

Σήμερα γίνονται ενέργειες από διάφορους φορείς ώστε το Παραδείσι να χαρακτηριστεί από το υπουργείο πολιτισμού παραδοσιακός οικισμός. Στόχος είναι αφ' ενός μεν να τεθούν περιορισμοί ως προς τη δόμηση ώστε οι εργασίες που πραγματοποιούνται να είναι συμβατές με την παράδοση, αφ' εταίρου δε, να μπορέσουν να επιδοτηθούν οι ιδιοκτήτες για να επισκευάσουν τα κτίσματά τους.

1.3 Όροι και περιορισμοί δόμησης

Παρακάτω, επισυνάπτονται οι όροι δόμησης, όπως αυτοί μου αποστάλθηκαν από την υπηρεσία δόμησης Μολάων:

<p>ΝΟΜΟΣ Λακωνίας ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΠΑΡΑΔΕΙΣΙΩΝ (ως Κοινότητας Νεαπόλεως Επ. Λιμεράς)</p>	
<p>ΥΠΟΜΝΗΜΑ</p> <p>---·---·--- Όριο ΟΤΑ - - - - - Όριο οικισμού 1 2 3 Ομοσφύρις 4= μέλι κωνοκάρπιας της Παναχίας 2= Ι.Ν. της Παναχίας 3= τρίτο αγροκώμα κληρονομία Κοτομάνη 4= στέφρα 5= τρίτιο 6= μέγιστο αγροκώμα κληρονομία Παρλαβάρη 7= τρίτο κληροκώμα Χαράμη 8= αγροκώμα κληρονομία Σκαθάκη 9= αγροκώμα κληρονομία Ημίριτσα 10= αγροκώμα κληρονομία Κωνσταντίνου Παρλαβάρη 11= αγροκώμα 12= αγροκώμα κληρονομία Σπυρούκου Κοτομάνη 13= στέφρα κληρονομία Σαραντίτη 14= φαράκος 15= ελιχμός κοινοτικού δρόμου</p>	<p>ΕΛΕΓΧΘΗΚΕ Στις 12/12/1989</p> <p>Διμήτριος Πικαρίτος Π.Ε.Ι με Α' &</p> <p>ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ Στις 12/12/1989 Η Προϊσταμένη Τ.Π. Ε.Π.Δ.</p> <p>Κωνίνα Ηλιουσοπούλου Π.Ε.Ι με Α' &</p> <p>ΕΠΙΣΤΑΣΙΑ Δ. Κ. Μ. Π.Ε.Ι Τ.Π. Ε.Π.Δ. Μολάων</p> <p>ΣΥΛΛΟΓΗ Π.Ε.Ι ΣΤΟ ΛΙΜΕΝΑ ΠΡΩΤΟ- ΚΑΛΟΥ Π. 2054 ΑΠΟΦΑΣΗ ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΛΑΚΩΝΙΑΣ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΟΡΩΝ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΟΡΩΝ ΟΣ ΑΝΑΦΕΡΕΤΑΙ ΠΑΡΑΔΕΙΣΙΩΝ</p> <p>Στις 12/12/1989 Ο ΝΟΜΑΡΧΗΣ Κωνσταντίνος Βαλαυγιάτης</p>
<p>ΕΠΙΣΤΑΣΙΑ Δ. Κ. Μ. Π.Ε.Ι Τ.Π. Ε.Π.Δ. Μολάων</p>	<p>Αριθμός σχεδίου Π. 1.1</p>
<p>ΚΑ 15.000</p>	<p>Ημερ</p>
<p>Συγγραφέας: Στυλιανός Β. Βλάχος</p>	<p>Εκδότης:</p>
<p>Υπουργείο Χωροταξίας Οικισμού και Περιβαλλοντος ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ</p>	

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Περιγραφή υπάρχουσας κατάστασης οικίας

2.1 Λειτουργική διάρθρωση

Στο ισόγειο υπάρχουν τέσσερις χώροι.

Ο κυριότερος, είναι ο νερόμυλος. Ο χώρος αυτός, αποτελείται από δύο μικρότερους χώρους που επικοινωνούν μεταξύ τους. Μπαίνοντας στο νερόμυλο από την κύρια είσοδο (στα δυτικά), βρισκόμαστε στον δευτερεύοντα χώρο, ο οποίος επικοινωνεί με τον κυρίως χώρο με εσωτερικό άνοιγμα χωρίς κούφωμα (όπως φαίνεται στο σχέδιο Α1). Στον κυρίως χώρο υπάρχει ο αλεστικός μηχανισμός. Ο δευτερεύων χώρος λειτουργούσε ως αποθήκη και ως υπνοδωμάτιο του μυλωνά που κοιμόταν εκεί, καθώς άλεθε όλη τη νύχτα. Ο χώρος αυτός επικοινωνεί μόνο με τον πρώτο όροφο με ένα είδος σκάλας που ονομάζεται κλεβανή (φωτ. 2). Πρόκειται για μία σκάλα σκαμμένη στον τοίχο με το ένα σκαλοπάτι πάνω από το άλλο, (σαν πέτρινη «ανεμόσκαλα»), ενώ η οροφή της έκλεινε με καταπακτή.

Φωτ. 2: Η κλεβανή (φωτ. Χαραμής Χρήστος)

Βόρεια του νερόμυλου, υπήρχαν τρεις ακόμη χώροι (σχ. Α1). Ο πρώτος, πιθανολογώ πως ήταν αποθήκη ή κελάρι. Η πρόσβαση εκεί γίνεται από θύρα που βρίσκεται κάτω από τη σκάλα που υπάρχει έξω από το χώρο αυτό. Στον ανατολικό τοίχο αυτού του χώρου, τπάρχει μία πέτρινη βρύση (σχ. Α1-9). Φαίνεται πως καθώς χτίζανε, βρέθηκε στον εφαιπτόμενο βράχο πηγή, την οποία μετέτρεψαν σε βρύση, σκάβοντας το βράχο. Το νερό έτρεχε μόνιμα στη βρύση με μικρή ροή και εν συνεχεία, έπεφτε στο δάπεδο και οδηγείτω με αγωγό έξω από το σπίτι.

Οι άλλοι δύο χώροι χρησιμοποιούνταν για ζώα (σταύλους, κοτέτσια κ.τ.λ.) Οι ανωτέρω χώροι δεν επικοινωνούσαν μεταξύ τους, ούτε με τους ορόφους.

Από τους δύο ορόφους, σώζονται μόνο οι εξωτερικοί τοίχοι. Σύμφωνα με μαρτυρίες, στον πρώτο όροφο ζούσε η οικογένεια του Ιωάννη Χαραμή, ενώ στο δεύτερο, η μητέρα της συζύγου του. Όπως φαίνεται στη δυτική όψη (σχ. Α5), το βόρειο τμήμα του κτιρίου είναι λίγο ψηλότερο από το υπόλοιπο κτίριο. Σύμφωνα με τις ίδιες μαρτυρίες, εκεί ήταν κουζίνα (δηλαδή βόρεια στο Β' όροφο). Δυστυχώς, οι μαρτυρίες είναι φτωχές και δεν μας παρέχουν περισσότερες πληροφορίες για το τί υπήρχε στους ορόφους.

Η πρόσβαση στον πρώτο όροφο, γινόταν από σκάλα που υπάρχει στα δυτικά και οδηγούσε σε βεράντα (κάτω από αυτή τη σκάλα, ήταν η προαναφερόμενη πόρτα στο εικαζόμενο κελάρι). Ο χώρος κάτω από τη βεράντα ήταν κλειστός με τοίχους βόρεια και νότια, σχηματίζοντας αυτό που σήμερα ονομάζουμε ημιυπαίθριο. Αυτή η κατασκευή, στην τοπική ορολογία λεγόταν μπότζιο.

Φωτ.3: Το μπότζιο με τη σκάλα (Φωτ. Χαραμής Χρήστος)

Στο δεύτερο όροφο, η πρόσβαση γινόταν από σκάλα που υπήρχε νότια και οδηγούσε σε βεράντα (φωτ. 4, σχ. Α3).

Φωτ.4: Η σκάλα που οδηγούσε στη βεράντα του Β' ορόφου, όπως σώζεται σήμερα (Φωτ. Χαραμής Χρήστος)

Στη βεράντα αυτή βρισκόταν και το βουτσί που κατέληγε μέσα στο δωμάτιο του μύλου οδηγώντας εκεί το νερό (περιγράφεται παρακάτω τί ακριβώς είναι).

Οι όροφοι δεν επικοινωνούσαν μεταξύ τους, εκτός από την περίπτωση του νερόμυλου με την κλεβανή, όπως αναφέρεται παραπάνω.

2.2 Κατασκευαστικά στοιχεία

Το κτίσμα είναι κατασκευασμένο από φέρουσα τοιχοποιία (λιθοδομή). Χρησιμοποιήθηκε για την κατασκευή του τοπική πέτρα κατά κύριο λόγο. Συμπληρωματικά, χρησιμοποιήθηκε και πωρόλιθος, που υπήρχε σε αφθονία, καθώς οι

Παραδεισιώτες κατείχαν τα λατομεία πωρόλιθου των Βιγκλαφίων. Η οροφή καλυπτόταν από ταράτσα. Ένα τμήμα στο βορρά, ήταν λίγο ψηλότερο από το υπόλοιπο κτίριο (όπως αναφέρεται παραπάνω).

Τα πατώματα, καθώς και η ταράτσα, πιθανολογώ ότι ήταν κατασκευασμένα από ωπλισμένο σκυρόδεμα και στηρίζονταν στους πέτρινους τοίχους. Οι βεράντες εικάζω ότι ήταν επίσης από σκυρόδεμα, δηλαδή πρόβολοι. Η βεράντα που (όπως εικονίζεται στο σχέδιο A2), βρίσκεται δυτικά στο ύψος του πρώτου ορόφου, ίσως στηριζόταν και στους τοίχους που στο ισόγειο σχημάτιζαν τον ημιυπαίθριο.

Όπως μπορούμε να δούμε στη δυτική όψη, ένα τμήμα του νερόμυλου, βρίσκεται κάτω από το έδαφος. Το έδαφος στο σημείο εκείνο είναι κεκλιμένο.

Όσο για το βουτσί, πρόκειται για μία πέτρινη κατασκευή που χρησίμευε στο να στέλνει το νερό με πίεση στο μύλο, ώστε να τον γυρίσει. Η αφετηρία της κατασκευής αυτής, βρισκόταν σε εξωτερικό χώρο, στο σημείο που διερχόταν το νερό και ήταν οριζόντια. Κάτω από εκεί, βρισκόταν ο νερόμυλος.

Η συνέχεια της κατασκευής ήταν ένας κατακόρυφος πέτρινος αγωγός μέσα στον οποίο οδηγείτο το νερό, ώστε να καταλήξει με ορμή στο χώρο του νερόμυλου, σε ένα μεταλλικό εξάρτημα, την φτερωτή, περιστρέφοντάς την, η οποία με τη σειρά της περιέστρεφε τον αλεστικό μηχανισμό.

Στις φωτογραφίες 5-8 απεικονίζεται πώς είναι το βουτσί από την αρχή του έως την κατάληξή του μέσα στο μύλο.

Φωτ. 5: Το οριζόντιο τμήμα το βουτσι (Φωτ. Χαραμής Χρήστος)

Φωτ. 6: Το κατακόρυφο τμήμα από το βουτσι (Φωτ. Χαραμής Χρήστος)

Φωτ. 7: Το βουτσι μέσα στο μύλο (Φωτ. Χαραμής Χρήστος)

Φωτ. 8: Η κατάληξη του βουτσιού στον αλεστικό μηχανισμό (φωτ. Χαραμής Χρήστος)

2.3 Μορφή όψης

Οι εξωτερικές επιφ

άνειες των τοίχων, μάλλον ήταν επιχρισμένες και βαμμένες σε χρώμα λευκό, χωρίς να αποκλείω το γεγονός να ήταν ανεπίχριστες.

Από τα κουφώματα σώζονται μόνο κάποια παράθυρα. Μπορούμε να διακρίνουμε ότι ήταν ξύλινα με τζάμια. Ανάμεσα στα τζάμια υπάρχουν ξύλα που σχηματίζουν σταυρούς. Τα χρώματα έχουν πλέον ξεθωριάσει, όμως σύμφωνα με πληροφορίες, το χρώμα ήταν μεταξύ κόκκινου και πορτοκαλί (στο χρώμα του κεραμιδιού). Δε σώζεται καμία πόρτα, όμως εικάζω πως ήταν ξύλινες στο προαναφερθέν χρώμα. Στα πρέκια, τις ποδιές και γενικά γύρω από τα ανοίγματα, είχε τοποθετηθεί πωρόλιθος, ο οποίος ήταν ανεπίχριστος.

Τα ανοίγματα ήταν είτε ορθογώνια, είτε ημικυκλικά στην κορυφή τους και ορθογώνια κάτω, δηλαδή σε σχήμα καμάρας.

Στη συνέχεια παραθέτω φωτογραφίες του εν λόγω κτίσματος και ενός άλλου. Πρόκειται για ένα σπίτι, που ανήκει στην εκκλησία. Αυτό έχει μείνει αναλλοίωτο γιατί το συντηρεί η εκκλησία. Βλέποντάς το, μπορούμε να αντλήσουμε πληροφορίες σχετικά με τη φυσιογνωμία του οικισμού και να βγάλουμε συμπεράσματα και για το κτίριο της εργασίας.

Φωτ. 9: Άποψη του κτίσματος με τα ανοίγματα (Φωτ. Χαραμής Χρήστος)

Φωτ. 10: Λεπτομέρεια Πόρτας. Μπορούμε να διακρίνουμε τον πωρόλιθο γύρω από το άνοιγμα (Φωτ. Χαραμής Χρήστος)

Φωτ. 11: Οίκημα με όροφο που ανήκει στην εκκλησία (φωτ. Χαραμής Χρήστος)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Πρόταση

3.1 Πρόταση επαναχρησιμοποίησης

Η εν λόγω κατοικία κληροδοτήθηκε από τον Ιωάννη Χαραμή στον γιο του (και παππού μου) Χρήστο Χαραμή και τώρα υπάρχουν ως κληρονόμοι τα τέσσερα παιδιά του. Συνεπώς, η πρόταση που έχω να κάνω, είναι ο χωρισμός του κτίσματος σε τέσσερα διαμερίσματα με προορισμό τη χρήση τους ως εξοχικές κατοικίες. Τα διαμερίσματα αυτά, θα είναι προσαρμοσμένα στις σύγχρονες συνθήκες ζωής, με σεβασμό όμως στην παράδοση και την προσωπικότητα του κτίσματος και της ευρύτερης περιοχής.

Είμαι της άποψης ότι ο νερόμυλος είναι το χαρακτηριστικό στοιχείο των παραδεισιώτικων κτισμάτων. Έτσι, διατηρώ το χώρο αυτό όπως ακριβώς ήταν, με δικαίωμα χρήσης του και από τους τέσσερις ιδιοκτήτες (δηλ. κοινόχρηστο χώρο). Στον βοηθητικό χώρο θα μπορούσε να τοποθετηθεί κάποιος καναπές και κάποιο τραπεζάκι, να λειτουργήσει δηλαδή σαν μικρό σαλόνι που θα κάθονται όσο τα σιτιρά θα αλέθονται στον κυρίως χώρο. Θα μπορούσε να τοποθετηθεί και κάποια

τηλερόραση ή ραδιόφωνο. Η κλεβανή θα παραμείνει ως διακοσμητικό στοιχείο, όμως η καταπακτή που υπήρχε και δημιουργούσε πρόσβαση στον Α΄ όροφο θα σφραγιστεί.

Το υπόλοιπο ισόγειο μετατρέπεται σε ένα μεμονωμένο διαμέρισμα (το Δ1) όπως φαίνεται στην κάτοψη ισογείου (σχ.Β1). Τμήμα του εξωτερικού ημιυπαίθριου χώρου, κλείνεται με τοίχους και μετατρέπεται σε λουτρό.

Το νότιο τμήμα του Α΄ ορόφου, αποτελεί ένα μεμονωμένο διαμέρισμα, το Δ2 (σχ.Β2). Η τουαλέτα, τοποθετείται πάνω από το νερόμυλο, καθώς ο χώρος αυτός δεν κατοικείται. Το τμήμα πάνω από το νερόμυλο που (όπως φαίνεται στο σχέδιο αποτύπωσης Α2) είναι ανοιχτός χώρος (ημιυπαίθριος), κλείνεται με τοίχους ώστε να μετατραπεί σε υπνοδωμάτιο, ενώ νότια αυτού, κατασκευάζεται βεράντα.

Στο βόρειο τμήμα του ιδίου ορόφου γίνεται το τρίτο διαμέρισμα (Δ3). Βόρειά του κατασκευάζεται ξύλινο μπαλκόνι με φουρούσια, ενώ το λουτρό κατασκευάζεται κλείνοντας τμήμα της βεράντας πάνω από το λουτρό του Δ1. Έτσι το ένα λουτρό κατασκευάζεται πάνω από το άλλο. Τέλος, το υπνοδωμάτιο κατασκευάζεται στον δεύτερο όροφο του κτιρίου. Η πρόσβαση στο υπνοδωμάτιο, γίνεται με εσωτερική κυκλική σκάλα, η οποία κατασκευάζεται στο χώρο της βεράντας που κλείνεται, δίπλα δηλαδή από το λουτρό (Σχ. Β2-Β3). Δημιουργείται η ανάγκη να γίνει μία προσθήκη στον όροφο αυτό, για την τοποθέτηση της σκάλας και του λουτρού. Με αυτό τον τρόπο, το Δ3 γίνεται το μόνο διαμέρισμα που περιλαμβάνει δύο ορόφους.

Η είσοδος στα διαμερίσματα Δ2 και Δ3 γίνεται μέσω της βεράντας του πρώτου ορόφου (δηλαδή με τη σκάλα από το ισόγειο στη βεράντα).

Το Δ4, κατασκευάζεται εξ' ολοκλήρου στον δεύτερο όροφο. Η δομή του μοιάζει με αυτή του Δ2. Το λουτρό, κατασκευάζεται πάνω από το λουτρό του Δ2 και η βεράντα του μένει όπως ακριβώς είναι σήμερα. Το υπνοδωμάτιο του Δ4 θα χωροθετηθεί βόρεια, συνορεύοντας με το υπνοδωμάτιο του Δ3 (Σχ.Β3).

Η πρόσβαση εκεί, γίνεται από την σκάλα που υπάρχει στη νότια πλευρά του (της φωτ. 4).

Πραγματοποίησα δύο προτάσεις επίπλωσης. Μία με έπιπλα συμβατικά (Γ1α-Γ2α-Γ3α) και μία με παραδοσιακά (Γ1β-Γ2β-Γ3β).

3.2 Κατασκευαστικά στοιχεία

Ο φέρων οργανισμός του κτιρίου θα είναι από φέρουσα τοιχοποιία. Τα πατώματα θα γίνουν ξύλινα, με επίσης ξύλινα δοκάρια που θα στηρίζονται στους τοίχους. Οι υπαίθριοι και ημιυπαίθριοι χώροι που μετατρέπονται σε κλειστούς, θα κλειστούν με διπλή δρομική τοιχοποιία και ενδιάμεσο μονωτικό υλικό, εκτός από την περίπτωση του ισογείου που θα κατασκευαστεί φέρουσα τοιχοποιία, για την καλύτερη στατικότητα του κτιρίου, καθώς πάνω στους τοίχους στηρίζεται πλάκα.

Στον πρώτο όροφο κατασκευάζονται μπαλκόνια, ένα στο βορρά και ένα στο νότο (σχ.Β2). Θα κατασκευαστούν από ξύλο που θα στηρίζεται σε μεταλλικά δοκάρια. Για καλύτερη στατικότητα, τα δοκάρια στηρίζονται σε φουρούσια.

Με τον ίδιο τρόπο κατασκευάζεται προέκταση και στο δεύτερο όροφο στα ανατολικά, για να εξυπηρετήσει το κλιμακοστάσιο και το λουτρό του διαμερίσματος Δ3 (σχ. Β3).

Το μεγαλύτερο τμήμα της οροφής, κατασκευάζεται από ωπλισμένο σκυρόδεμα, οπότε έχουμε ταράτσα. Το βόρειο

τμήμα της, όπως φαίνεται και στα σχέδια αποτύπωσης, ήταν ελαφρώς υπερυψωμένο. Εγώ προτείνω, για αισθητικούς λόγους, να κατασκευαστεί στη θέση εκείνη ξύλινη στέγη. Η στέγη αυτή, θα γίνει τετράριχτη και θα έχει κεραμίδια.

Έτσι στον δεύτερο όροφο, τα υπνοδωμάτια των Δ3-Δ4, θα είναι λίγο υπερυψωμένα σε σχέση με τον υπόλοιπο όροφο. Για να πραγματοποιηθεί αυτή η υπερύψωση θα χρησιμοποιηθεί ελαφρομπετόν (όπως φαίνεται στην τομή A-A, σχ. Δ1). Για το λόγο αυτό, κατασκευάζονται τρία σκαλοπάτια στο διαμέρισμα Δ4 που οδηγούν από το καθιστικό στο υπνοδωμάτιο (σχ. Β3).

Οι εργασίες αποκατάστασης είναι οι εξής:

Σε πρώτη φάση, θα κατασκευαστεί σενάζι (από σκυρόδεμα) για να «δέσει» την κατασκευή. Έπειτα θα αναστηλωθούν ή θα ξαναχτιστούν οι τοίχοι που έχουν καταρρεύσει και στη συνέχεια τα πατώματα και οι βεράντες.

Το επόμενο βήμα θα είναι να χτιστούν οι τοίχοι που θα περικλείουν τις προσθήκες που πρέπει να γίνουν.

Ακολούθως θα κατασκευαστεί η πλάκα της ταράτσας πάνω από το σενάζι και η σκεπή. Έτσι το κτίριο θα κλείσει.

Στη συνέχεια, θα τοποθετηθεί το ελαφρομπετόν για την υπερύψωση του Β' ορόφου κάτω από τη στέγη, όπως προβλέπει η μελέτη.

Μετά θα γίνουν οι μεσοχωρήσεις των διαμερισμάτων και των δωματίων στο εσωτερικό. Οι εσωτερικοί τοίχοι θα σοβαντιστούν και θα βαφτούν (εκτός και αν ο εκάστοτε ιδιοκτήτης θέλει κάποιον τοίχο ανεπίχρηστο για να φαίνεται ίσως η πέτρα).

Στο επόμενο στάδιο θα πραγματοποιηθούν οι ηλεκτρολογικές, μηχανολογικές και υδραυλικές εγκαταστάσεις. Κατόπιν θα γίνουν οι διάφορες εσωτερικές εργασίες όπως τοποθέτηση πλακακίων, ειδών υγιεινής και κουζίνας, ξυλουργικές εργασίες κ.τ.λ.

Τέλος, θα κατασκευαστούν και θα τοποθετηθούν τα κουφώματα.

3.3 Μορφή όψης

Τα ανοίγματα, παραμένουν σε γενικές γραμμές, στη μορφή που ήταν τότε. Οι θύρες, θα έχουν άνοιγμα 0,80m ή 0,90m αν πρόκειται για μπαλκονόπορτες και 1,00m ή περισσότερο αν πρόκειται για κύριες εισόδους.

Τα κουφώματα θα είναι ξύλινα, όπως επιβάλλει και ο κανονισμός, στο χρώμα που ήταν και τότε. Γύρω από τις κάσες, στα τελειώματα των ανοιγμάτων των τοίχων, θα τοποθετηθούν, ή θα παραμείνουν όπου ήδη υπάρχουν, κομμάτια πωρόλιθου.

Τέλος, η εξωτερική όψη, μπορεί να είναι είτε ανεπίχριστη, είτε επιχρισμένη και βαμμένη άσπρη, αφήνοντας μόνο εμφανείς τους πωρόλιθους γύρω από τα κουφώματα.

Σημείωση: Τα σχέδια έγιναν με συμβατικό τρόπο (χειρόγραφα), όμως υπέστησαν μικροδιορθώσεις με τη βοήθεια Η/Υ.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στόχος μου κατά την εκπόνηση της παρούσας εργασίας ήταν να ανασυστήσω το κτίριο, όσο το δυνατόν προσεγγίζοντας την αρχική του μορφή ή τη γενικότερη παραδεισιώτικη αρχιτεκτονική μορφή ώστε παράλληλα να είναι λειτουργικό ανταποκρινόμενο στο σύγχρονο τρόπο ζωής. Διατήρησα το νερόμυλο, καθώς θεωρώ ότι είναι το πλέον χαρακτηριστικό παραδεισιώτικο στοιχείο.

Θέλω αυτή η εργασία, εκτός από το να υλοποιηθεί, να προβάλλει τις απόψεις μου και να παρακινήσει και άλλους να επισκευάσουν τα κτίσματά τους (πάντα στην παραδοσιακή τους μορφή) ώστε το Παραδείσι να αποκτήσει ξανά ζωή. Επίσης ελπίζω ότι θα παρακινήσει τον κόσμο να ευαισθητοποιηθεί ως προς την παράδοση στην αρχιτεκτονική.

ΠΗΓΕΣ

Α) Τάκης Αρβανίτης «*Οδοιπορικό στα μοναστήρια και τις εκκλησίες του Μικρού Αγίου Όρους*» Έκδοση Τ. Αρβανίτης, Νεάπολη 2005

Β') Χρυσούλα Μανάκου-Τσάκου Χειρόγραφες σημειώσεις

Γ') Προφορικές μαρτυρίες